

หลักเกณฑ์กระทรวงการคลัง

ว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑

คำถาม - คำตอบ

๑. หน่วยงานของรัฐ จะต้องจัดทำแบบ ปอ. และ ปย. ตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือไม่

ตอบ ไม่ต้องจัดทำ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินในการกำหนดเกี่ยวกับการควบคุมภายใน และหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมภายในที่กระทรวงการคลังกำหนด ตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑

๒. การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ (เช่น การจัดทำแบบรายงานการจัดวางระบบการควบคุมภายใน และหรือแบบรายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน) จะดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นต้นไป ใช่หรือไม่

ตอบ ให้ดำเนินการประเมินผลการควบคุมภายใน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ และจัดทำรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในดังกล่าวในต้นปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

๓. หน่วยงานย่อยของหน่วยงานของรัฐ ต้องจัดทำแบบรายงานการจัดวางระบบการควบคุมภายใน และหรือแบบรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติฯ หรือไม่ และหากต้องจัดทำ จะต้องจัดทำด้วยแบบรายงานในลักษณะใด

ตอบ หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดเฉพาะแบบรายงานให้หน่วยงานของรัฐจัดทำ ดังนั้น หากหน่วยงานของรัฐพิจารณาเห็นว่า หน่วยงานย่อยควรมีการจัดทำรายงานเพื่อสะดวกต่อการรวบรวมมาจัดทำรายงานในภาพรวมหน่วยงานของรัฐตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติฯ ก็สามารถกำหนดรูปแบบรายงานสำหรับหน่วยงานย่อยได้เองตามความเหมาะสมและจำเป็น

๔. การจัดส่งรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ ตามแบบ ปค. ๒ หรือแบบ ปค. ๓ (แล้วแต่กรณี) โดยหนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน ระบุเรียนปลัดกระทรวงการคลัง นั้น ให้จัดส่งถึงกระทรวงการคลัง ใช่หรือไม่

ตอบ แบบ ปค. ๒ หรือ ปค. ๓ แล้วแต่กรณี ให้เรียนปลัดกระทรวงการคลัง แต่ในการจัดส่งเอกสารรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในทั้งหมด สามารถจัดทำหนังสือนำส่งรายงานฯ ถึงกรมบัญชีกลางเพื่อรวบรวมผลการประเมินการควบคุมภายในเสนอปลัดกระทรวงการคลังต่อไป

๕. หากหน่วยงานของรัฐไม่สามารถจัดส่งรายงานการจัดวางระบบการควบคุมภายใน และหรือรายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน ภายในกำหนดระยะเวลาตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ จะเป็นการไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังฯ ข้อ ๔ หรือไม่

ตอบ หลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้กำหนดระยะเวลาในการจัดส่งรายงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภายในไว้แล้ว ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่สามารถส่งรายงานฯ ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ให้หน่วยงานของรัฐระบุเหตุผลความจำเป็นที่จัดส่งรายงานเกินระยะเวลาที่กำหนด ในหนังสือนำเสนอรายงานฯ ให้กรมบัญชีกลาง

๖. การจัดทำรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในตามหลักเกณฑ์กระทรวงการคลังว่าด้วยมาตรฐานและหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ จะต้องประกอบด้วยรายงานใดบ้าง

ตอบ - กรณีหน่วยงานของรัฐจัดส่งรายงานให้กระทรวงเจ้าสังกัด จะต้องประกอบด้วยรายงานตามแบบ ปค. ๑ , ปค. ๔ , ปค. ๕ และ ปค. ๖ (ที่สรุปในภาพรวมของหน่วยงานของรัฐ)

- กรณีกระทรวงเจ้าสังกัดต่างๆ จัดส่งรายงานให้กระทรวงการคลัง จะต้องประกอบด้วยรายงานตามแบบ ปค. ๒ , ปค. ๔ , ปค. ๕ และ ปค. ๖ (ที่สรุปในภาพรวมของกระทรวง)

- กรณีหน่วยงานของรัฐไม่มีกระทรวงเจ้าสังกัด (เช่น หน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงานของรัฐที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี) กรณีเมืองพัทยาและกรุงเทพมหานคร จัดส่งรายงานให้กระทรวงการคลัง จะต้องประกอบด้วยรายงานตามแบบ ปค. ๓ , ปค. ๔ , ปค. ๕ และ ปค. ๖ (ที่สรุปในภาพรวมของหน่วยงานของรัฐ)

ทั้งนี้ หากหน่วยงานของรัฐได้ยังไม่มีผู้ตรวจสอบภายใน หรือไม่ได้แต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ตรวจสอบภายใน ไม่ต้องจัดทำรายงานตามแบบ ปค. ๖ อย่างไรก็ตามในหนังสือนำเสนอรายงาน หรือระบุหมายเหตุไว้ในรายงานตามแบบ ปค. ๑ ว่า หน่วยงานของรัฐไม่มีผู้ตรวจสอบภายใน หรือไม่ได้แต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ตรวจสอบภายใน จึงไม่มีการจัดทำแบบรายงาน ปค. ๖

๗. การจัดทำรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับอำเภอ รายงานการประเมินผลการควบคุมภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด และรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในภาพรวมจังหวัด ตามหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ ข้อ ๙ วรรคสาม ข้อ ๑๐ วรรคสาม และข้อ ๑๐ วรรคสี่ ตามลำดับนั้น จะต้องจัดทำรายงานตามแบบ ปค. ๖ โดยมีผู้ตรวจสอบภายในลงลายมือชื่อ หรือไม่

กรณีนายอำเภอ ส่งรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับอำเภอให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ในส่วนของรายงานตามแบบ ปค.๖ ให้จัดทำแบบฯ โดยไม่ต้องลงลายมือชื่อของผู้ตรวจสอบภายใน แต่ให้ระบุหมายเหตุไว้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล มีรายงานตามแบบ ปค. ๖ เป็นจำนวนหน่วยงานเท่าใด และที่ไม่มีรายงานตามแบบ ปค. ๖ เป็นจำนวนหน่วยงานเท่าใด

กรณีสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ส่งรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ในส่วนของรายงานตามแบบ ปค.๖ ให้จัดทำแบบฯ โดยไม่ต้องลงลายมือชื่อของผู้ตรวจสอบภายใน และให้ระบุหมายเหตุไว้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีรายงานตามแบบ ปค. ๖ เป็นจำนวนหน่วยงานรวมเท่าใด และที่ไม่มีรายงานตามแบบ ปค. ๖ เป็นจำนวนหน่วยงานรวมเท่าใด

กรณีผู้ว่าราชการจังหวัด ส่งรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในภาพรวมจังหวัด ให้กระทรวงการคลัง ในส่วนของรายงานตามแบบ ปค. ๖ ให้จัดทำโดยไม่ต้องลงลายมือชื่อของผู้ตรวจสอบภายใน แต่ให้ระบุหมายเหตุไว้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีรายงานตามแบบ ปค. ๖ เป็นจำนวนหน่วยงานรวมเท่าใด และที่ไม่มีรายงานตามแบบ ปค. ๖ เป็นจำนวนหน่วยงานรวมเท่าใด

๘. การจัดทำรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในตามแบบ ปค. ๕ ให้ระบุข้อมูลเฉพาะความเสี่ยงที่ได้ประเมินการควบคุมภายในที่มีอยู่แล้ว และผลประเมินปรากฏว่า ความเสี่ยงยังมีอยู่ซึ่งอยู่ในระดับที่ยังยอมรับไม่ได้และต้องกำหนดปรับปรุงการควบคุมภายใน ไข่หรือไม่

ตอบ ไข่ ดังนั้น ความเสี่ยงที่ได้ประเมินการควบคุมภายในที่มีอยู่แล้ว และผลประเมินปรากฏว่า ความเสี่ยงที่ยังมีอยู่ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้และไม่ต้องกำหนดปรับปรุงการควบคุมภายใน จึงไม่ต้องนำมาระบุไว้ในแบบ ปค. ๕

อย่างไรก็ดี หน่วยงานของรัฐควรกำหนดให้หน่วยงานย่อยระบุความเสี่ยงสำคัญที่มีการควบคุมภายในยังไม่เพียงพอซึ่งต้องกำหนดปรับปรุงการควบคุมภายใน ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐสามารถพิจารณาความเหมาะสมหรือความจำเป็นที่จะกำหนดให้หน่วยงานย่อยระบุความเสี่ยงสำคัญที่มีการควบคุมภายในเพียงพอซึ่งไม่ต้องกำหนดปรับปรุงการควบคุมภายในด้วยก็ได้ เพื่อให้คณะกรรมการตามหลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ ข้อ ๕ ได้พิจารณากลับกรอง และสรุปผลการประเมินการควบคุมภายในในภาพรวมของหน่วยงานของรัฐ

๙. หลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ ข้อ ๙ วรรคสอง ซึ่งกำหนดว่า ให้คณะกรรมการของหน่วยงานของรัฐตามข้อ (๑) กรณีจังหวัด ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เสนอรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในระดับหน่วยงานของรัฐตามข้อ ๘ ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาลงนามภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ และข้อ ๑๐ วรรคสี่ ซึ่งกำหนดว่า ให้คณะกรรมการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีขึ้น ดำเนินการ รวบรวมและสรุปรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในที่ได้รับตามวรรคสาม และข้อ ๙ วรรคสอง มาจัดทำรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในภาพรวมจังหวัด แล้วเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาลงนาม และส่งให้กระทรวงการคลัง ภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ นั้น จะเป็นการกำหนดให้ผู้ว่าราชการฯ ได้ลงนามในรายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน ๒ ครั้ง ใช่หรือไม่

ตอบ ใช่ โดยลงนามในรายงานระดับหน่วยงานของรัฐ (ภาพรวมของส่วนราชการประจำจังหวัด) และลงนามในรายงานสำหรับภาพรวมของจังหวัด (ภาพรวมของส่วนราชการประจำจังหวัดรวมกับภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด)

๑๐. หลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ ข้อ ๙ วรรคหนึ่ง ซึ่งกำหนดว่า ให้คณะกรรมการของหน่วยงานของรัฐตาม ข้อ (๑) ยกเว้นหน่วยงานของรัฐตามวรรคสอง และหน่วยงานของรัฐตามข้อ (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๗) เสนอรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในระดับหน่วยงานของรัฐตามข้อ ๘ ต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเพื่อพิจารณาลงนาม และจัดส่งให้ผู้กำกับดูแลและกระทรวงเจ้าสังกัด ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันสิ้นปี งบประมาณหรือสิ้นปีปฏิทิน แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ กรณีที่ผู้กำกับดูแลเป็นบุคคลเดียวกับกระทรวงเจ้าสังกัด ให้ถือว่ากระทรวงเจ้าสังกัดได้รับทราบรายงานนั้นแล้ว นั้น หน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดบ้างที่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ปฏิบัติฯ ข้อ ๙ วรรคหนึ่งดังกล่าว และในการจัดส่งรายงานฯ ให้ผู้กำกับดูแล จะเป็นการเสนอหรือสำเนารายงานเพื่อทราบ ใช่หรือไม่

ตอบ (๑) หน่วยงานของรัฐที่ต้องปฏิบัติตามข้อ ๙ วรรคหนึ่ง คือ หน่วยงานของรัฐตามข้อ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๗) ทั้งนี้ จะยกเว้นหน่วยงานของรัฐตามข้อ (๑) กรณีจังหวัด ให้ปฏิบัติตามข้อ ๙ วรรคสอง และหน่วยงานของรัฐตามข้อ (๒) ให้ปฏิบัติตามข้อ ๙ วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า

(๒) การจัดส่งรายงานฯ ให้ผู้กำกับดูแล เป็นการเสนอหรือสำเนารายงานฯ เพื่อทราบ เช่น กรณีองค์การมหาชน ซึ่งมีคณะกรรมการบริหาร หรือกรณีมหาวิทยาลัย ซึ่งมีสภามหาวิทยาลัย เป็นผู้กำกับดูแล หน่วยงานของรัฐ จะได้รับรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในเพื่อทราบ

๑๑. หลักเกณฑ์ปฏิบัติการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ ข้อ ๕ ซึ่งเกี่ยวกับการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งโดยมีหน้าที่เกี่ยวกับการประเมินผลการควบคุมภายใน เช่น รวบรวม พิจารณากลับกรอง และสรุปผลการประเมินการควบคุมภายในในภาพรวมของหน่วยงานของรัฐ จัดทำรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในระดับหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น และข้อ ๘ (๔) ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการจัดทำรายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน โดยประกอบด้วยความเห็นของผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการสอบทานการควบคุมภายในของหน่วยงานของรัฐ นั้น จะเป็นการกำหนดให้องค์ประกอบของคณะกรรมการต้องประกอบด้วยผู้ตรวจสอบภายในด้วยหรือไม่ และหากคณะกรรมการจะมอบหมายให้ผู้ตรวจสอบภายในดำเนินการรวบรวมและสรุปจัดทำรายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน จะสามารถทำได้หรือไม่

ตอบ การแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ผู้ตรวจสอบภายในเป็นคณะกรรมการ หรือดำเนินการรวบรวมและสรุปจัดทำรายงานการประเมินผลการควบคุมภายใน จะทำให้ผู้ตรวจสอบภายในขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ผู้ตรวจสอบภายใน ดังนั้น จึงไม่ควรมอบหมายให้ผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติงานดังกล่าว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ปฏิบัติฯ ข้อ ๘ (๔) คณะกรรมการสามารถนำความเห็นของผู้ตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการสอบทานการควบคุมภายใน ตามรายงานการสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในของผู้ตรวจสอบภายในตามแบบ ปค. ๖ มาเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการประเมินผลการควบคุมภายในตามหลักเกณฑ์ปฏิบัติฯ ข้อ ๘